



Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2023 m. kovo 20 d.
(OR. en)

Tarpinstitucinė byla:
2023/0079(COD)

7568/23
ADD 5

COMPET 234
IND 123
MI 213
POLCOM 49
RELEX 367
RECH 95
IA 46
CODEC 412

PASIŪLYMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2023 m. kovo 17 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	SWD(2023) 162 final
Dalykas:	KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS „POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA“, pridedamas prie pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento kuriuo nustatoma saugaus ir tvaraus svarbiausių žaliavų tiekimo užtikrinimo sistema ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1724 ir (ES) 2019/1020

Delegacijoms pridedamas dokumentas SWD(2023) 162 final.

Pridedama: SWD(2023) 162 final

Briuselis, 2023 03 16
SWD(2023) 162 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS
POVEIKIO VERTINIMO ATASKAITOS SANTRAUKA

[...]

pridedamas prie

pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento

**kuriuo nustatoma saugaus ir tvaraus svarbiausių žaliavų tiekimo užtikrinimo sistema
ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES)
2018/1724 ir (ES) 2019/1020**

{COM(2023) 160 final} - {SEC(2023) 360 final} - {SWD(2023) 160 final} -
{SWD(2023) 161 final}

Santraukos lentelė
Europos svarbiausiųjų žaliavų akto poveikio vertinimas
A. Kokia tai problema ir kodėl ji yra ES masto?
Svarbiausiosios žaliavos yra būtini mūsų ekonomikos ištekliai, visų pirma todėl, kad jos naudojamos žaliajai energijai diegti, skaitmeninei pertvarkai įgyvendinti arba siekiant strateginių tikslų sveikatos arba gynybos srityse reikalingoms technologijoms gaminti. Atsižvelgiant į didėjančius poreikius, atsirandančius dėl dvejopos pertvarkos, prognozuojama, kad šių medžiagų paklausa eksponentiškai didės tiek ES, tiek pasauliniu lygmeniu, o dėl to atsiras atotrūkis tarp pasiūlos ir paklausos. Be to, ES svarbiausiųjų žaliavų tiekimas tiek gavybos, tiek perdirbimo etapuose yra labai sutelktas, kai kuriais atvejais vienintelėje trečiojoje šalyje. Jeigu ES nepajėgtų užsitikrinti pakankamo svarbiausiųjų žaliavų tiekimo, ES dėl nuolatinės priklausomybės gali kilti ši rizika: geopolitinis pažeidžiamumas; neigiamas poveikis aplinkai ir neigiamas socialinis poveikis; pramonės tiekimo grandinių sutrikimai; didelės ir nepastovios kainos, kurios gali trukdyti įgyvendinti žaliąją pertvarką; vyraujančių ir svarbiausiųjų žaliavų tiekėjų daromas poveikis galutinės grandies pramonės šakų įtakai rinkoje. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, pagrindinė nustatyta problema yra tai, kad ES neturi saugių ir tvarių galimybių naudoti svarbiausias žaliavas, ir šią padėtį apsunkina trys problemos: nepakankamai nuspėjama ir mažinama tiekimo rizika, dėl nepakankamų pajėgumų skirtinguose vertės grandinės etapuose nepakankamai išvystytas ES vidaus svarbiausiųjų žaliavų tiekimo potencialas ir nepakankamas ES svarbiausiųjų žaliavų tiekimo tvarumas ir žiedžiškumas.
Ką reikėtų pasiekti?
Bendras Svarbiausiųjų žaliavų akto tikslas – spręsti šią pagrindinę problemą: ES trūksta saugios ir tvarios prieigos prie svarbiausiųjų žaliavų. Siekiant kuo geriau išspręsti šią problemą, nustatyti probleminiai veiksniai tiesiogiai įtraukti į šiuos konkrečius tikslus: KT1. Didinti ES pramonės informuotumą ir mažinti su svarbiausiosiomis žaliavomis susijusią riziką pasaulinėje tiekimo grandinėje, KT2. Didinti ES svarbiausiųjų žaliavų vertės grandinės pajėgumus vidaus rinkoje. KT3. Mažinti ES svarbiausiųjų žaliavų vartojimo aplinkosauginį pėdsaką. Tačiau šio tikslo negalima pasiekti vien reguliavimo iniciatyva, kuria grindžiamas šis poveikio vertinimas. Didesnėmis pastangomis įvairinti tarptautinę prekybą ir investicijas išvengiama tarptautinių rinkų iškraipymų ir skatinama laikytis aukštų socialinių ir aplinkos srities standartų įgyvendinant partnerystes ir bendradarbiaujant su trečiosiomis šalimis. Siekiant pakeisti svarbiausias žaliavas taip pat reikės dėti daugiau pastangų mokslinių tyrimų ir inovacijų srityje, kuo labiau sumažinti išteklių gavybos poveikį aplinkai ir dirbti įgūdžių ir visuomenės pripažinimo srityse. Šie aspektai toliau plėtojami pridedamame komunikate, kuris yra Europos svarbiausiųjų žaliavų akto dalis.
Kokia būtų papildoma ES lygmens veiksmų nauda (subsidiarumo principas)?

ES veiksmai yra labai svarbūs siekiant užtikrinti apimties ir masto ekonomiką ir apriboti pastangų susiskaidymą ir su tuo susijusį neveiksmingumą arba jų išvengti. Atsižvelgiant į šiuos argumentus, imantis siūlomų veiksmų daugiausia dėmesio būtų skiriama toms sritims, kuriose dėl reikiamų pastangų masto, spartos ir apimties veiksmų Sąjungos lygmeniu pridėtinė vertė yra akivaizdi. Pavyzdžiui, veiksmai, kuriais siekiama sutelkti investicijas į svarbiausiųjų žaliavų projektus visoje vertės grandinėje, galėtų būti veiksmingiausiai planuojami ir derinami Sąjungos lygmeniu, atsižvelgiant į reikalingų investicijų mastą ir į tai, kad sukurti pajėgumai turėtų būti naudingi visai vidaus rinkai. Be to, veiksmai, kuriais siekiama gerinti stebėsenos pajėgumus Sąjungos lygmeniu, būtų veiksmingesni nei tuo atveju, jeigu jie nebūtų suderinti. Veikdamos kartu valstybės narės ir Komisija galės geriau numatyti tiekimo sutrikimus, nei tais atvejais, kai imamasi skirtingų nacionalinių pastangų. Taikant siūlomą sistemą turėtų būti sudarytos sąlygos veiksmingiau paskirstyti užduotis ir dalytis atitinkama informacija, taip užkertant kelią pastangų dubliavimui.

B. Sprendimai

Kokių yra galimybių pasiekti šiuos tikslus? Ar viena iš galimybių pasirinkta kaip tinkamiausia? Jei ne, kodėl?

Galimybės suskirstytos atsižvelgiant į skirtingus ramsčius, kuriais remiantis siūlomi skirtingi politikos metodai konkrečioms tikslams pasiekti. Šios galimybės apima skirtingus politikos priemonių rinkinius, grindžiamus ne tik jų užmojais, bet ir tuo, ką įmanoma pasiekti esant skirtingoms valdymo struktūroms, kad pagal kiekvieną galimybę numatytos užduotys būtų vykdomos naudojant tinkamo lygio išteklius.

Pagal **1 politikos galimybę (1 PG)** numatomas strateginių žaliavų tikslų nustatymo mechanizmas. Ši galimybė apima specialią ES svarbiausiųjų žaliavų valdybos valdymo struktūrą, prie kurios prisideda nacionalinių agentūrų tinklas ir Komisijos veiklos pajėgumai. Toks subjektas plėtotų stebėsenos pajėgumus, sudarytų sąlygas koordinuoti ES strategines atsargas ir užtikrintų, kad bendrovės būtų geriau pasirengusios tiekimo sutrikimams. Šio subjekto veikla apimtų elementus, kuriais būtų remiama vertės grandinė, visų pirma koordinuojant žvalgybą, teikiant didesnę paramą nacionaliniams svarbiausiųjų žaliavų projektams ir sudarant geresnes galimybes gauti finansavimą. Kalbant apie žiediškumą, pagal šią galimybę numatoma pateikti rekomendaciją dėl smulkios vartotojams skirtos elektroninės įrangos ir pranešimo apie būsimus veiksmus. Pagal šią galimybę numatomos didesnės ES pastangos nustatant tarptautinius standartus, taip pat sertifikavimo sistemoms taikomi būtiniausi reikalavimai dėl svarbiausiųjų žaliavų tvarumo ir reikalavimai dėl informacijos apie ES rinkai pateikiamų svarbiausiųjų žaliavų aplinkosauginį pėdsaką.

Pagal **2 politikos galimybę (2 PG)** numatomas toks pat valdymo mechanizmas, kaip ir pagal 1 PG, taip pat užduotys, susijusios su stebėseną, strateginėmis atsargomis ir pasirengimu valdyti riziką. Pagal šią galimybę siekiama toliau stiprinti ES vertės grandinę nustatant griežtesnes su žvalgyba susijusias prievoles ir įgyvendinant strateginius projektus visoje strateginių žaliavų vertės grandinėje. Šiems projektams būtų naudingas supaprastintas leidimų išdavimas ir geresnės galimybės gauti finansavimą. Su žiediškumu susijusios priemonės, be kita ko, apima tikslinius Kasybos pramonės atliekų direktyvos pakeitimus. Su standartais susijusios priemonės apima papildomų pramonės procesų standartizacijos leidinių rengimą, o su aplinkosauginiu pėdsaku susijusios priemonės apima laipsnišką svarbiausiųjų žaliavų ribinių verčių nustatymą, jeigu atlikus konkretų vertinimą nustatoma, kad nebus poveikio tiekimo saugumui.

Pagal **3 politikos galimybę (3 PG)** būtų plėtojami išorės valdymo pajėgumai, suteikiantys

galimybę siūlyti plataus užmojo strateginių atsargų, stebėsenos ir pasirengimo valdyti riziką priemonės. Ši galimybė taip pat grindžiama strateginių projektų, kuriems būtų naudinga papildoma leidimų išdavimo parama naudojant specialius valstybių narių išteklius ir specialaus Europos svarbiausių žaliavų fondo lėšas, koncepcija. Kaip ir 2 PG atveju, pagal šią galimybę numatomos su žiediškumu, standartais ir aplinkosauginiu pėdsaku susijusios priemonės.

Visos politikos galimybės grindžiamos svarbiausių žaliavų ir strateginių žaliavų, t. y. į medžiagas, reikalingas ypač strateginėms reikmėms, sutelktų priemonių pogrupio, koncepcija. Poveikio vertinime teigiama, kad 2 galimybė yra tinkamiausia galimybė, visų pirma vertinant jos efektyvumą ir suinteresuotųjų subjektų paramą. Pažymėtina, kad 3 galimybė yra platesnio užmojo ir ją pasirinkus tikslus būtų galima pasiekti veiksmingiau.

Kokios yra įvairių suinteresuotųjų subjektų nuomonės? Kas kuriai galimybei pritaria?

Dėl siūlomų ramsčių įvairovės nėra paprasta suinteresuotųjų subjektų nuomos priskirti bendroms galimybėms. Vietoje to poveikio vertinime išsamiai išdėstytos suinteresuotųjų subjektų nuomonės dėl kiekvieno ramsčio. Apskritai galima daryti išvadą, kad pramonės suinteresuotieji subjektai labiau pritaria griežtoms priemonėms, kurios būtų pasiūlytos pagal 3 galimybę, visų pirma valdymo ir paramos vertės grandinei srityse. Valdžios institucijų nuomonės skiriasi, pirmenybė šiek tiek daugiau teikiama tinklo priemonėmis grindžiamam požiūriui į valdymą, panašiai kaip ir 2 galimybės atveju. Pilietinė visuomenė pritartų griežčiausioms priemonėms, susijusioms su žiediškumu ir aplinkosauginiu pėdsaku, kaip numatyta pagal 2 ir 3 galimybes.

C. Galimybių poveikis

Kokie būtų galimybių (kitu atveju – pagrindinių galimybių) pranašumai?

Manoma, kad **1 galimybė** būtų ekonomiškai naudinga įmonėms, nes būtų nustatyti ES paramos plėtojimo tikslai. Įmonėms taip pat būtų naudingi didesni tinklo vykdomos ES stebėsenos pajėgumai, kurių įvairinimas ir atsparumo didinimas būtų skatinami nacionalinėmis priemonėmis, taip pat tikslinė vertės grandinės parama žvalgybos, leidimų išdavimo ir finansavimo srityse. Atliekų teisės aktų priemonėmis galėtų būti skatinamas papildomas atliekų naudojimas, o dėl aplinkosauginio pėdsako deklaravimo reikalavimų ir su standartais susijusių veiksmų pagerėtų informacijos apie tvarumą kokybę.

Pasirinkus **2 galimybę** nauda būtų didesnė nei 1 galimybės atveju. Nors veiksmai, susiję su valdymu, stebėseną ir strateginiais ištekliais yra tokie patys kaip ir pagal 1 galimybę, veiksmais, susijusiais su parama vertės grandinei, būtų užtikrinamas labiau strateginio pobūdžio ir išsamesnis atsakas į problemų priežastis. Ši galimybė, pagal kurią siūloma rengti strateginius projektus, kartu supaprastinant leidimų išdavimą ir galimybes gauti finansavimą, geriau padėtų siekti ES strateginių žaliavų tiekimo visoje vertės grandinėje tikslų ir ją pasirinkus taip pat padidėtų tolesnių naudotojų konkurencingumas. Svarbiausiųjų žaliavų aplinkosauginio pėdsako deklaracijose vartotojams būtų pateikiama išsamesnė informacija. Žvalgybai arba atliekoms taikomomis priemonėmis, visų pirma susijusiomis su grąžinamojo perdirbimo tikslais, taip pat būtų sudaromos sąlygos plėtoti stiprią antrinių žaliavų rinką.

Manoma, kad **3 galimybė** įmonėms ir bendriau ekonomikai būtų dar ekonomiškai naudingesnė, visų pirma dėl to, kad, naudojant išorės veiklos pajėgumus, būtų teikiama didesnė parama stebėsenos, strateginių atsargų arba rizikos įvairinimo srityse. Pagal šią galimybę teikiamai finansinei paramai strateginiams projektams taip pat būtų naudingas platesnės aprėpties lėšų fondas, strateginiai projektai taip pat būtų laikomi viršesnio viešojo intereso projektais, o valstybių narių administraciniai gebėjimai juos remti būtų didesni. Nustačius aplinkosauginio pėdsako ribas rinkoje būtų galima padidinti svarbiausiųjų žaliavų tvarumą. Su atliekomis, aplinkosauginiu pėdsaku ir standartais susijusios galimybės būtų tokios pačios kaip ir pasirinkus 2 galimybę.

Kokios būtų galimybių (jei jų nėra – pagrindinių galimybių) įgyvendinimo išlaidos?

Pasirinkus **1 galimybę**, minimalių administracinių išlaidų patirtų didelės įmonės, veikiančios svarbiausiųjų žaliavų vertės grandinėje, nes jos turėtų teikti stebėsenai skirtą informaciją, taip pat kai kurie galutinės grandies gamintojai. Taip pat būtų išlaidų, susijusių su aplinkosauginiu pėdsaku, kurių patirtų visos svarbiausiąsias žaliavas parduodančios įmonės, kurioms taikomos apskaičiavimo taisyklės, ir įmonės, norinčios skelbti bendro pobūdžio tvirtinimus, susijusius su aplinkosauginiu pėdsaku. Komisijos ir valstybių narių išlaidos būtų daugiausia susijusios su siūlomų priemonių vykdymo užtikrinimu, visų pirma su valdymo struktūros, kuri tokiu atveju vykdytų užduotis, sukūrimu ir su valstybių narių duomenų teikimo prievolėmis (pvz., duomenų, susijusių su žvalgyba).

Pasirinkus **2 galimybę**, įmonės patirtų panašių išlaidų, kartu su naujomis kasybos pramonės atliekų tvarkymo subjektų ir EEĮ gamintojų išlaidomis, susijusiomis su informacijos apie svarbiausiąsias žaliavas, esančias atitinkamai jų produktuose ir atliekų srautuose, teikimu. Valstybių narių išlaidos padidėtų dėl papildomų reikalavimų, susijusių su žvalgyba, nors tos išlaidos būtų padalijamos atsižvelgiant į šalies teritorijos dydį. Komisijos išlaidos daugiausia būtų susijusios su veiksmingos valdymo ir stebėsenos sistemos sukūrimu ir kitų priemonių, pvz., susijusių su žiedišku, aplinkosauginiu pėdsaku, įgyvendinimu.

Pasirinkus **3 galimybę**, Komisija ir valstybės narės patirtų didelių išlaidų, susijusių su išorės

veiklos pajėgumų kūrimu. Taip būtų galima išplėsti veiksmų aprėptį ir veiksmingiau siekti konkrečių tikslų, tačiau reiktų didelės paramos iš biudžeto. Be išlaidų, panašių į tas, kurios būtų patiriamos pasirinkus 1 ir 2 galimybes, dėl šios galimybės padidėtų įmonių, kurios turėtų laikytis papildomų savo tiekimo grandinių parengties, strateginių atsargų arba audito reikalavimų, išlaidos.
Koks bus poveikis MVĮ ir konkurencingumui?
Pasirinkus tinkamiausias priemones MVĮ, kaip antai žemesnio lygmens žvalgybos įmonės, galėtų naudotis papildomais valstybių narių teikiamais duomenimis ir informacija. Be to, svarbiausiųjų žaliavų vertės grandinėje arba galutinės grandies sektoriuose veikiančioms MVĮ būtų naudingos papildomos stebėsenos ir kitos rizikos mažinimo priemonės, nes mažiau tikėtina, kad jos pačios taikytų šias priemones. Šios įmonės nepatirtų tiesioginių administracinių išlaidų, pvz., susijusių su prievole teikti duomenis. Joms taip pat būtų naudingos didesnės galimybės gauti finansavimą. Apskritai ES pramonės konkurencingumas būtų remiamas tomis pačiomis priemonėmis, kurios būtų naudingos MVĮ. Plėtojant strateginius projektus padidėtų ES atsparumas, nes būtų sustiprinta svarbiausiųjų žaliavų vertės grandinė, visų pirma strateginių žaliavų atveju, o galutinės grandies sektoriai dėl to galėtų naudotis saugesniu svarbiausiųjų žaliavų tiekimu ir taip padidinti savo konkurencingumą konkurentų kitose pasaulio dalyse atžvilgiu.
Ar tai turės didelį poveikį nacionaliniams biudžetams ir administravimo subjektams?
Valstybės narės patirtų išlaidų, susijusių su dalyvavimu valdymo struktūroje, dalijimusi informacija su Taryba ir priemonių, pvz., susijusių su strateginių atsargų koordinavimu, įmonių pasirengimu valdyti riziką, leidimų išdavimu, atliekų tvarkymu ir žvalgyba, įgyvendinimu.
Ar bus dar koks nors didelis poveikis?
Pagal šią iniciatyvą jokio kito reikšmingo poveikio nenumatoma. Manoma, kad reikšmingos žalos aplinkai nebus, nes, priešingai, bus skatinama taikyti priemones, padedančias užtikrinti svarbiausiųjų žaliavų žiedžiškumą ir didesnę tvarumą taikant aplinkosauginio pėdsako nustatymo priemones.
Proporcingumo principas
Tinkamiausia galimybė labiau atitinka proporcingumo principą, nes ją pasirinkus nereikės sukurti konkrečių išorės veiklos pajėgumų su svarbiausiosiomis žaliavomis susijusioms užduotims vykdyti. Tačiau dėl to bus mažesnis jos veiksmingumas siekiant konkrečių tikslų.
D. Tolesni veiksmai
Praėjus penkeriems metams nuo teisėkūros procedūra priimamo akto taikymo pradžios Komisija atliks šios teisėkūros iniciatyvos veiksmingumo, efektyvumo, nuoseklumo, aktualumo ir Europos pridėtinės vertės vertinimą ir pateiks pagrindinių išvadų ataskaitą Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Komisija, remdamasi vertinimo ataskaita, gali pasiūlyti, kaip patobulinti Europos svarbiausiųjų žaliavų aktą, kurio įgyvendinimas taip pat turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į tai, ar buvo pasiekti poveikio vertinime nurodyti Europos tiekimo pajėgumų tikslai. Į šį vertinimą įtraukiami pažangos stebėjimo rodikliai.